

La història del redescobriment de la Bíblia de Ripoll és una cursa de fons científica que va durar gairebé un segle. La seva identificació es va desenvolupar seguint aquesta seqüència cronològica:

1612 – 1618: L'error històric i l'oblit

- L'any 1070, el Monestir de Santa Maria de Ripoll es va unir i federar amb la potent abadia de Sant Víctor de Marsella. Arran d'aquest vincle i subordinació monàstica, els monjos van traslladar el còdex cap a França. El llibre va romandre en territori francès durant segles, fins que a principis del segle XVII (entre 1612 i 1618) el manuscrit és traslladat per un nebot del papa Pau V a la **Biblioteca Apostòlica Vaticana**, de la Ciutat del Vaticà.
- Una lectura equivocada d'unes notes marginals fa que els experts vaticans l'atribueixin a l'abadia italiana de Farfa.
- Durant gairebé tres segles, el llibre passa a la història de manera errònia amb el nom de "**Bíblia de Farfa**".

1902 – 1904: Els primers viatges i la connexió vaticana

- L'arquitecte, historiador de l'art, poeta i polític català **Josep Pijoan** (Barcelona, 1879 - Lausana, 1963) viatja a Roma com a membre de l'Escola Espanyola d'Arqueologia i Història per investigar manuscrits medievals.
- A la Biblioteca Apostòlica Vaticana té accés al còdex *Vat. Lat. 5729*, registrat llavors oficialment com a "Bíblia de Farfa".
- En obrir-lo i estudiar les seves espectaculars miniatures, Pijoan experimenta una forta intuïció: l'estil dels dibuixos li recorda moltíssim a l'art que ell coneixia de Catalunya, allunyant-se dels cànons clàssics italians.

1907 – 1908: L'impuls de l'Institut d'Estudis Catalans

- Pijoan esdevé un dels fundadors de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i secretari de la Junta de Museus.
- L'any **1907**, organitza la famosa *Missió Arqueològico-Jurídica de l'IEC* al Pirineu per documentar el patrimoni romànic. Amb tota la informació visual i fotogràfica recollida a Catalunya, torna mentalment a les imatges de la Bíblia que havia vist a Roma. És en aquest moment de la **fi de la dècada de 1900** quan comença a

traçar el mètode comparatiu entre les pedres de Ripoll i els pergamins del Vaticà.

1911: La publicació de la gran descoberta visual

- Pijoan publica el seu estudi revolucionari a la prestigiosa revista de l'IEC, titulat "*A les fonts de l'art català*".
- En aquest article presenta la **primera prova científica** de l'origen català: demostra que els relleus esculpits a la gran portalada de pedra del Monestir de Ripoll (segle XII) reproduïen de forma idèntica, escena per escena, les miniatures dels llibres de l'Èxode i dels Reis de la Bíblia vaticana (segle XI).
- Estableix la tesi, acceptada des de llavors, que el manuscrit no es va moure mai de Ripoll durant l'edat mitjana perquè els escultors de la portalada el van utilitzar físicament com a "llibre de models" o plantilla de dibuixos.

1922: Wilhelm Neuss i la confirmació de la tesi

- L'historiador de l'art alemany **Wilhelm Neuss** publica una investigació on compara el manuscrit del Vaticà amb la *Bíblia de Rodes* (conservada a París).
- Neuss confirma plenament la hipòtesi de Pijoan en demostrar que ambdós manuscrits comparteixen el mateix estil, colors i l'excepcional iconografia de l'scriptorium de Ripoll.

1950 – 1954: L'inici de la recerca paleogràfica a Roma

- L'historiador, paleògraf i monjo de Montserrat **Anscari M. Mundó** (Barcelona, 1923 - 2012) s'instal·la a Roma per estudiar l'escola paleogràfica del Vaticà.
- És en aquests primers anys de la **dècada de 1950** quan comença a examinar directament el manuscrit original *Vat. Lat. 5729* (la Bíblia de Ripoll) a la Biblioteca Apostòlica Vaticana.
- Detecta ràpidament l'error històric del segle XVII: descobreix que l'atribució a Itàlia es basava en una mala lectura d'unes notes de propietat dels segles XII a XV, quan el llibre va viatjar de Ripoll a Marsella (França).

1960 – 1970: Anàlisi de l'escriptura (Paleografia)

- Durant les **dècades de 1960 i 1970**, compagina la seva feina com a professor a la Universitat Autònoma de Barcelona amb viatges d'investigació.
- Analitza de manera minuciosa la lletra carolíngia del còdex i la compara amb els pocs documents salvats de l'incendi del Monestir de Ripoll del 1835.
- Gràcies a aquest buidatge realitzat a finals dels 60, aconsegueix demostrar que la lletra de la Bíblia és idèntica a la dels documents signats per l'**escriba Guifré** i altres monjos en temps de l'abat Oliba (vessant l'any 1026).

1997: Presentació dels avenços acadèmics

- L'any **1997**, Mundó publica l'article preliminar "*Darrers estudis entorn de les Bibles de Ripoll*" al Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics.
- En aquesta data presenta a la comunitat científica catalana i internacional les conclusions definitives que desmunten completament qualsevol origen italià

2002: El tancament del debat, la publicació de l'estudi definitiu, edició d'un facsímil i el retorn a Ripoll

El març de 2002, la mateixa Santa Seu va publicar a Roma l'obra culminant d'Anscari M. Mundó: *Les Bibles de Ripoll: estudi dels Mss. Vaticà, Lat. 5729 i París, BNF, Lat. 6*, que tancava un cicle de més de cinquanta anys de treball personal de l'historiador i servia de base científica per poder imprimir la reproducció facsímil que avui dia es pot veure a Ripoll.

Aquesta publicació, va constituir un projecte editorial unitari i conjunt entre la Biblioteca Apostòlica Vaticana i el Bisbat de Vic, estructurat en tres volums que incloïen la impressió dels facsímils idèntics de les Bibles de Ripoll i Rodes i l'estudi definitiu de Mundó.

Impulsat per mossèn Ramon Tuneu, el projecte va culminar el 24 de novembre de 2002 amb la presentació al Monestir de Ripoll, retornant una rèplica del còdex al seu lloc d'origen; actualment, aquest facsímil s'exposa en un espai diferenciat al Museu Etnogràfic de Ripoll.